

Pantagruel – FRANÇOIS RABELAIS

© traducere - editura MondoRo – www.grammar.ro

#

Ghvs uh#r ulj lqhd#0l#y hf klp hd#p duhox l#S dqvdj ux ho#

Nu va fi timp pierdut fără rost, și nici lucru fără folos dacă, văzând că avem ceva vreme de cheltuit, vă voi povesti despre începuturile și obârșia din care se trage bunul nostru Pantagruel. Căci am observat eu prea bine că toți istoricii cei mari astfel și-au început cronicile, nu numai arabii, popoarele barbare și latinii, ci și blânzii greci, care erau mari amatori de băuturi ametoare. Trebuie, deci, să rețineți că la începutul lumii – vorbesc despre acele vremuri de demult; au trecut de atunci mai mult de patruzeci de ori câte patruzeci de nopți, dacă ne luăm după calculele vechilor druzi –, la puțin timp după ce Abel a fost ucis de fratele său, Cain, pământul îmbibat cu sângele celui drept a fost, vreme de un an, atât de roditor, dând toate acele fructe pe care ni le dăruiește de obicei, dar mai ales moșmoane, astfel că anul acela a rămas cunoscut de-a lungul vremii ca anul marilor moșmoane, căci numai trei dintre ele îți umpleau cu totul banița. Atunci vechii greci au stabilit calendarul și anul acela a fost cel în care martie a căzut afară din post, iar jumătatea lui august a fost în luna mai. În luna octombrie, mi se pare, sau cel puțin în septembrie, dacă nu mă înșel, căci vreau să vorbesc cu mare băgare de seamă, a fost săptămâna aceea atât de cunoscută în cronici, numită „săptămâna celor trei joi”, apărută ca urmare a succesiunii neregulate a anilor bisecți numiți bisextili, prilejuită de împiedicarea și aplecarea soarelui puțin mai spre stânga, întocmai ca un datornic care se teme de sergenții care se abat asupra lui ca să-l aresteze. La fel, luna se abătuse și ea de la cursul ei obișnuit cu mai bine de cinci stânjeni¹ și s-a putut vedea limpede cum stelele fixe se mișcau, astfel încât Pleiada mijlocie, părăsindu-și suratele, se îndrepta către echinox, iar steaua numită Spica părăsi constelația Fecioarei, retrăgându-se către Cumpănă, cunoscută sub numele de Balanță, situații atât de grozave și întâmplări atât de încurcate încât astrologii n-au îndrăznit să se atingă de ele. Și cu adevărat niciunul dintre ei nu avea mâinile atât de lungi încât să le poată ajunge.

Oricum, să nu vă îndoiiți că toată lumea a mâncat atunci cu mare poftă aceste moșmoane, căci erau frumoase la înfățișare și foarte plăcute la gust. Dar așa cum și Noe, acel om sfânt pe care îl cinstim, de care suntem legați și căruia îi rămânem îndatorați pe vecie pentru că a sădit pentru noi vița de vie, de la care ne vine acel suc dulce ca nectarul, delicios, prețios, dumnezeiesc și dătător de veselie căruia i se spune vin, a fost înșelat de gustu-i bun să bea peste măsură, necunoscându-i puterea, tot așa bărbații și femeile din acea vreme se desfătau mâncând aceste fructe frumoase și mari, însă din cauza asta au suferit multe și felurite accidente. Le apăreau pe trup groaznice umflături, însă nu tuturor în același loc, căci unora le creștea pânțele, făcându-li-se cât un butoi, ceea ce se numea *ventrem omnipotentem*², iar aceștia erau toți oameni cumsecade și veseli. De la neamul lor ne vine Sfânta râpă grasă și Marțea Lăsatului sec (*Pansart, Mardigras*). Alții se umflau însă la umeri, ajungând toți atât de cocoșați, încât au fost numiți „Mușuroi”, care vrea să spună același lucru ca și „Deal-în-spate”, din a căror specie se mai observă și astăzi în lume, din orice tagmă, bărbați și femei, mai mult sau mai puțin aplecați. Din neamul lor îl avem pe Esop, ale căror povestiri și pilde vă sunt, poate, cunoscute și le-ați citit. Altoră li s-au mărit mâinile – acele membre dăruite lor de natură pentru a trebăului încoace și-n colo, în așa fel încât le-au crescut nemaipomenit de lungi, groase, mari, robuste, cu creștături, după cum era obișnuit, astfel că și le foloseau ca pe niște cingători, înfășurându-le de cinci sau șase ori în jurul brâului lor. Cât despre aceștia, credeți-mă, întreaga

¹ Aproximativ 925 centimetri (un stânjen are aproximativ 185 centimetri).

² Pânțele atotputernic (din lat.).#

lor specie s-a pierdut și s-a stins cu totul, după cum spun femeile, care se plâng fără încetare că acum nu mai există nici urmă din grozavii aceștia etc. Cunoașteți și voi restul poeziei. Altora le-au crescut picioarele, încât, dacă îi vedeai, ai fi zis că sunt cocostârci sau acele păsări iubitoare de mare cu ciocul mare și cu picioare lungi și rozalii numite flamingo sau oameni care merg pe catalige. Micii școlari îi numeau pe acești indivizi cu picioare lungi Iambi, făcând aluzie la cuvântul francezesc *jambe*, care înseamnă picior. Altora le crescuse nasul atât de mult încât părea a fi ciotul vreunui trunchi. Aveau un nas lucitor plin de bube, presărat din belșug cu coșuri stacojii, înmugurit, smălțuit și brodat cu mărgele roșii. Un astfel de nas puteți vedea oricând doriți la canonicul Panzoult sau la medicul din Angiers, numit Piciordelemn. Din neamul acestora foarte puțini au gustat apă de fântână, fiind mari amatori de a-și uda gâtulejul numai cu suc septembral de butuc. Din aceștia s-au născut Naso și Ovid, la fel ca și toți aceia despre care s-a scris „Ne reminiscaris”. Altora le-au crescut urechile în așa măsură, încât dintr-una le ajungea să-și facă surtuc, pantaloni și scurteică, iar pe cealaltă și-o aruncau pe umeri în chip de mantie spaniolă. Se zice că încă au mai rămas câțiva din acest neam prin zona Țării Bourbonilor. Altora le-a crescut întreg trupul, iar din aceștia se trag uriașii, din care s-a născut Pantagruel.

Primul a fost Chalbrot,

Din care s-a născut Sarabrot,

Din care s-a născut Faribrot,

Din care s-a născut Hurtali, cel care a fost un mare mâncător de ciorbe și a domnit pe vremea potopului;

Din care s-a născut Nembrot,

Din care s-a născut Atlas, cel care a sprijinit cerul pe umerii lui ca să nu cadă;

Din care s-a născut Goliat,

Din care s-a născut Erix, care a adus cel dintâi escrocheriile în jocurile de zaruri;

Din care s-a născut Titius,

Din care s-a născut Erion,

Din care s-a născut Polifem,

Din care s-a născut Cacius,

Din care s-a născut Etion, primul care s-a îmbolnăvit de pojar pentru că băut la început de vară, după cum ne mărturisește Bartachin;

Din care s-a născut Encelad,

Din care s-a născut Ceus,

Din care s-a născut Tiphæus,

Din care s-a născut Alæus,

Din care s-a născut Othus,

Din care s-a născut Aegeon,

Din care s-a născut Briareus, cel cu o sută de mâini;

Din care s-a născut Porphyrio,

Din care s-a născut Adamastor,

Din care s-a născut Anteus,

Din care s-a născut Agatho,

Din care s-a născut Porus, împotriva căruia a luptat Alexandru cel Mare;

Din care s-a născut Aranthas,

Din care s-a născut Gabbara, cel care a inițiat obiceiul de a se bea în cinstea unora;

Din care s-a născut Goliat Filistinul,

Din care s-a născut Offot, care avea un nas tare frumos pentru că bea direct din butoi;

Din care s-a născut Artachæus,

Din care s-a născut Oromedon,

Din care s-a născut Gemmagog, inventatorul primilor pantofi deschiși la suprafața piciorului și care se leagă de talpă cu un șiret;

Din care s-a născut Sisif,

Din care s-au născut Titanii, din care s-a născut Hercule;

Din care s-a născut Enay, cel mai îndemânat din câți au existat vreodată în a curăța negii de pe mâini;

Din care s-a născut Fierabras, care a fost înfrânt de Oliver, nobil francez, tovarăș de luptă al lui Roland;

Din care s-a născut Morgan, primul din lume care a jucat zaruri purtând ochelari;

Din care s-a născut Fracasus, despre care a scris Merlin Coccaius și din care s-a născut Ferragus,

Din care s-a născut Prindemuște, primul care ne-a învățat cum să afumăm limbile de bou în hornul sobei, fiindcă până la el oamenii le puneau la sărat ca pe șunci;

Din care s-a născut Bolivorax,

Din care s-a născut Longis,

Din care s-a născut Gayoffo, ale cărui fapte prostești au fost cunoscute pretutindeni;

Din care s-a născut Roadevân,

Din care s-a născut Batefier,

Din care s-a născut Înghitevânt,

Din care s-a născut Galehaut, inventatorul sticlei;

Din care s-a născut Mirelangaut,

Din care s-a născut Gallaffre,

Din care s-a născut Falourdin,

Din care s-a născut Roboast,

Din care s-a născut Sortibrant din Conimbru,

Din care s-a născut Brushant din Mommier,

Din care s-a născut Bruyer, care a fost biruit de Ogier Danezul, nobil francez;

Din care s-a născut Mabrun,

Din care s-a născut Foutasnon,

Din care s-a născut Haquelebac,

Din care s-a născut Vitdegrain,

Din care s-a născut Grangousier,

Din care s-a născut Gargantua,

Din care s-a născut nobilul Pantagruel, stăpânul meu.

— — — — — #

#

Despre cum a adăpostit Pantagruel sub limbă o armată întreagă și ce a văzut autorul în gura lui

Astfel, pe când Pantagruel și armata lui intrară în ținutul dipsozilor, cu toții începură a se veseli, recunos-cându-l drept stăpân al lor și aducându-i de bunăvoie cheile tuturor orașelor prin care trecea. Numai amirozii s-au împotrivit, căci, fiind hotărâți să nu cedeze, îi trimiseră soli prin care îi spuneau că nu se vor supune decât în cele mai bune și mai cinstitute condiții.

— Cum? izbucni Pantagruel. Cer condiții mai bune decât o strachină plină și un pahar în mână? Să pomim la atac și să-i trecem pe toți prin sabie!

Cetele se strânsură în rânduri și porniră la luptă. Dar iată că pe drum, pe când străbăteau o câmpie întinsă, asupra lor se abătura o ploaie mare. Oamenii, udați până la piele, începură să tremure și să se înghesuie unii în alții. Pantagruel le trimise vorbă prin căpitani că s-a uitat deasupra norilor și a văzut că nu era decât o stropeală și că n-o să țină mult, dar până atunci va avea grijă să-i pună la adăpost. Atunci, așezându-se cu toții în rânduri apropiate, Pantagruel scoase limba pe jumătate și îi acoperi pe toți, întocmai cum își ferește găina puii.

Între timp, eu, cel care vă spun această poveste adevărată, mă ascunsesem sub o frunză lată de bardan, care nu era mai îngustă decât bolta podului din Montrible. Când i-am văzut astfel acoperiți, m-am îndreptat spre ei ca să mă adăpostesc și eu acolo, însă n-am reușit, căci

erau prea mulți și, cum se spune, „nepoftitul n-are scaun”. Apoi, m-am suit pe limba lui, mergând așa vreo două leghe, până ce, tot mergând, am ajuns în gură. Dar, pe toți zeii și zeițele, ce-am văzut acolo! Jupiter să mă fulgere cu trăsnetul lui în trei colțuri dacă vă mint! M-am plimbat ca prin biserica Sfânta Sofia din Constantinople; am văzut stânci înalte ca munții Danemarcei (și așa zice că acelea erau măselele lui), apoi livezi întinse, păduri adânci, orașe mari cam cât Lyonul sau Poitiersul. Cea dintâi ființă pe care am întâlnit-o acolo a fost un bătrânel cumsecade care sădea niște varză, și, neputând să-mi mai stăpânesc uimirea, l-am întrebat:

— Prietene, ce faci aici?

— Sădesc varză, îmi răspunse.

— Dar cum și în ce fel?

— Ei, domnule, îmi zise, nu toți au desaga plină, și nici nu poate fi toată lumea bogată. Așa îmi câștig eu pâinea: duc varza la piață să o vând la oraș, aici, în spate.

— Dumnezeule! izbucnii eu. Oare aici e o altă lume?

— Bineînțeles, deși nu este chiar nouă. Am auzit că, dincolo de hotarele noastre se întind alte meleaguri, unde locuitorii se bucură de lumina soarelui și a lunii, și de multe alte minuni. Totuși, lumea noastră e mai veche.

— Dar spune-mi, prietene, care este numele orașului în care îți duci varza la vânzare?

— Se numește Asfaragus și toți locuitorii sunt creștini cumsecade, oameni cinstiți, cu care te poți veseli.

Pe scurt, m-am hotărât să merg acolo. Pe drum, am întâlnit un om care stătea la pândă să prindă porumbei, așa că l-am întrebat:

— Prietene, de unde vin acești porumbei? Domnule, îmi zise el, vin din lumea cealaltă.

Atunci mi-am dat seama că, atunci când Pantagruel căsca, porumbeii îi intrau în gură în stoluri albe, crezând poate că era vreo colivie pentru porumbei.

Apoi am intrat în cetate, care mi s-a părut tare frumoasă, bine întărită și cu aer curat. Dar când să intru, străjerii mi-au cerut biletul de trecere. Asta m-a uimit tare mult, așa că i-am întrebat:

— Domnii mei, este vreun pericol de ciumă pe aici?

— Vai, Doamne! răspunseră ei. Sunt atât de mulți morți, încât dricul nu mai prididește alergând pe străzi.

— Doamne, sfinte! Dar de unde anume s-a pornit?

Îmi ziseră că din Laringia și Faringia, două mari orașe care se aseamănă cu Rouen și Nantes, bogate și cu un comerț înfloritor. Cauza îmbolnăvirii era o miasmă otrăvitoare care începuse să iasă de la o vreme încoace din adâncul prăpastiei de la marginea orașului. În opt zile pieriseră mai bine de două mii două sute șaptezeci și șase suflete. M-am gândit bine, am numărat zilele și m-am lămurit: acea miasmă venea din pântecul lui Pantagruel, din cauza unei tocane cu usturoi pe care o mâncase și despre care mi se pare că v-am vorbit.

Plecând de acolo, am trecut printre niște stânci, care erau măselele lui, și nu m-am oprit din mers până ce nu m-am cățarat pe una dintre ele. Acolo am descoperit unul dintre cele mai plăcute locuri din lume: pajiști pentru bătaia mingii, poteci frumoase, poieni întinse, vii bogate și o mulțime de căscioare împrejmuite, ca în Italia, cu grădini înflorite – loc în care am rămas patru luni încheiate, cea mai veselă perioadă din viața mea. Apoi am coborât pe povârnișul măselelor de minte și am ajuns la întorsura falcilor. Pe drum însă, am fost jefuit de niște tâhari care își aveau sălașul într-o pădure dinspre partea urechii. Ajungând în vale, am dat peste un târg mai mic, al cărui nume l-am uitat, unde am fost primit bine și am izbutit chiar să câștig ceva bani. Și știți cum? Dormind! În acel oraș se tocmeau oameni să doarmă cu ziua, lucru pentru care primesc șase bănuți pe zi, însă cei care știau a sforăi frumos primeau până la nouă bănuți pe zi. Le-am povestit căpeteniilor orașului cum fusesem jefuit în vale, iar ei îmi spuseră că, într-adevăr, oamenii de prin părțile acelea erau răi din naștere și tâlhari din fire, din care am înțeles că, așa cum sunt la noi ținuturile de dincoace și de dincolo de Alpi, adică de o parte și de alta a munților, tot așa erau și la ei meleagurile de dincoace și de dincolo de măsele, adică de o parte

și de alta a lor. Însă este mult mai bine să locuiești în partea asta, unde și aerul este mai curat. Apoi, am început a cugeta că este adevărat ce se spune, și anume că o jumătate a lumii nu știe cum trăiește cealaltă jumătate. Văzând că nimeni altul înaintea mea nu scrisese despre lumea aceasta, în care se găsesc peste douăzeci și cinci de regate locuite de oameni, fără să mai punem la socoteală deșerturile și un ochi mare de apă. Pentru cunoașterea acestei lumi, am scris o carte groasă, numită *Istoria gâtlanilor*, pentru că trăiau în gâtul stăpânului meu Pantagruel.

În sfârșit, m-am pregătit să mă întorc și, trecând prin barbă, m-am cățarat pe umerii lui, iar de acolo am alunecat la pământ, căzând la picioarele lui. Când mă văzu, mă întrebă îndată:

— De unde ai apărut, Alcofribas?

— Din gura ta, Măria Ta, îi răspunsei.

— Și de când ești acolo?

— De când ai pornit atac împotriva almirozilor.

— Dar asta a fost acum șase luni! Și în ce fel ai trăit? Ce ai băut?

— Stăpâne, am băut ce ai băut și tu, și am mâncat aceleași mâncăruri ca și tine.

— Bine, dar unde te-ai ușurat?

— În gâtul tău, stăpâne, îi răspunsei.

— Ha, ha! Ai haz! Cu ajutorul lui Dumnezeu, am cucerit ținuturile dipsozilor; ție am să-ți dau fie Chastelleine, fie Lairdship din Salmigondin.

— Slăvit să fii, Măria Ta! zisei eu. Mă răsplătești cu mai mult decât prețuiește credința cu care te-am slujit.

#